

Szerkesztőség és kiadóhivatal
hovátrólba szánt kéziratok

reklamációk és

előfizetési pénzek küldendők

Maros-Vásárhely.

Szentgyörgy-utca 9. szám.

ref. lelkeszi lakás.

VASÁRNAP

EGYHÁZTÁRSADALMI KÉPES CSALÁDI LAP.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TÓTHFALUSI JÓZSEF,
ref. lelkész.

TÁRS SZERKESZTŐ:
PAÁL GUSZTÁV,
ref. koll. tanár.

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület
„Egyházi Ertekezlete“

Megjelenik:

minden vasárnap.

ELŐFIZETÉSI AR:

Egy évre 4 kor. Negyedévre 1 kor
Fél évre 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

Elnöki megnyitó beszéd

az Erdélyi Egyházkerületi Ertekezlet 1908. évi szeptember 9-én Maros-Vásárhelyi rendezett közgyűlésén. Tartotta: Gr. Bethlen Pál világi elnök.

Mélyen tisztelt Egyházi Ertekezlet!

Örömmel üdvözlöm az Erdélyi Egyházkerület Egyházi Ertekezletének ily szép számmal egybegyűlt tagjait, mert a megnyilvánult nagybírói érdeklődés kétségtelenül bizalmat fog önteni azokba, kik kétkedve szemlélték eddig Egyházi Ertekezletünk működését; másfelől pedig erőt ad azoknak, kik ezen egyház-társadalmi intézmény alapjait megvetették, a megkezdett munka tovább folytatásához.

Kilencedik éve, hogy megalakult egyházkerületünk Egyházi Ertekezlete, céljaul tűzvén ki: „az egyházi ismeretek terjesztését, a református tudat és egyházi összetartozás ápolását, a református hit és egyházi élet intenzívítésének elősegítését, az egyházi és világi elemek református egyházunk isteni küldetéséből folyó feladatainak megoldása által közös munkára való tömörülését“ s e cél elérésével református vallásunk felvirágzását s egyszersmint szeretett magyar hazánk, magyar véreink boldogulását, jóllétét.

Célunk elérése érdekében eszközeink: a gyülekezetekben, közgyűléseinken, vallásos, egyházi ismereteket terjesztő református öntudatot

ébresztő felolvasások, tudományos és népies iratok, füzetek kiadása és terjesztése, hiterősítő, és hasznosan szórakoztató, a világ dolgairól helyesen tájékoztató hetilap kiadása és terjesztése, ifjusági egyesületek, nőegyletek alapításával, vezetésével, ifjuságunk vallás-erkölcsi életének gondozása, védelmezése, óvása az ifjuságot fenyegető veszélyektől, szegények, betegek segélyezése, vigasztalása; közgyűléseink által pedig az érdeklődés felkeltése egyházunk ügyei, szükségei és küzdelmei iránt; irányítás és buzdítás a munkára s általában egyházi életünk elevenebbé, melegebbé tétele; s tesszük ezt a hivatalos egyház felügyelete, oltalma, támogatása mellett, de nem a hivatali kényszer alatt, ha nem az erkölcsi kényszer, a kötelességérzet felébresztésével, ébrentartásával.

Nem mondjuk, hogy nem kellett és nem kell még most is nehézségekkel, akadályokkal megküzdeni: a kényelemszeretet, a vallási és erkölcsnemesítő intézményekkel szemben mutatkozó közönyösség nem egy helyen gördítettek akadályokat célunk elé törekvésünkben.

Mindazonáltal készséggel és szeretettel ismerjük el, hogy több helyen már buzgó támogatásra, lelkes együttműködésre találtunk egyházunk jobbainál; sajnos azonban még kevesen ismerték fel és érezték át, hogy az, amit teszünk,

szükséges, a mi megizmosodásunkra való s hogy munkánk csak egyetértő, összhangzó működés által lehet eredményes.

Türelmetlenség s ebből támadó egyenetlenség, gyűlölség szítása mindenkor távol állott tőlünk, de úgy érezzük, hogy jogunk van hitünknek annyi könny és vér árán szerzett szabadságához; hogy jogunk van e kincseket megvédeni a világosság, igazság és szeretet fegyvereivel, ha megtámadnák és elvenni akarnák tőlünk.

Az építő munka mellett, fájdalom, szükség van a védekező tusára is, ma inkább, mint valaha.

Egyik oldalon ott fenyeget az álfelvilágosultság, mely fennen hirdeti, hogy Isten, lélek, vallás elvont fogalmak, melyek felett tulszárnyalt az idők szelleme; aggódva szemlélhetjük minden erkölcsi alap megingását s a társadalmi rend felbontására irányuló törekvéseket.

Másfelől az ultramontán törekvések által felszított felekezeti türelmetlenség tulkapásokra ragadtatja magát. A reakcios áramlatok ily tulkapásainak egész sorozatára mutathatnánk reá, de csak egyet említek fel, mely a legleplezetlenebb támadás jellegével bír. Értem a „Ne temere” pápai encyclicát, amely most a XXI. században idézi fel a XVI. század tridenti zsinatának anathéma alatt hozott törvényeit. Keresztyén egyházhoz illő fegyver-e az ilyen? Összeegyeztethető-e az evangélium szellemével? És összeegyeztethető-e nálunk a 49. évi XX. t.-cikkben kimondott viszonyosság és egyenlőség elvével?

Nem Egyházi Értekezletünk feladata a türelmetlen ultramontanizmus e tulkapása ellen felémelni tiltakozó szavunkat s követelni e pápai rendeletnek hazánkban érvénytelenné nyilvánítását, mi csak reá akártunk mutatni az e részről is fenyegető veszélyre s figyelmeztetni egyházunk minden gondolkozó tagját, hogy nekünk résen kell lennünk, éber szemekkel kell őrködnünk egyházunk féltett kincsei felett s egymást megértve, fokozott buzgósággal, nagy egyháztársadalmi akcióval kell munkálnunk egyházunk érdekein, békéjén, felvirágzásán.

Vezessen e munkánkban Istennek megvilágosító, igazságra vezérlő szent lelke, hogy láttassék meg munkánk hatása, eredménye, áldása egyházunkon, hazánkon, nemzetünkön!

Amikor végezetül kegyelettel emlékszünk meg Egyesületünk alapítójáról s Értekezletünk ügyei iránt mindvégig meleg szeretettel viseltető védnökéről, néhai dr. Bartók György püspökről, aki nagy tudásának, körültekintő bölcsességének egyesülésünk ügyei munkálásában is annyi megbecsülhetlen jelét adta; egyben szeretettel, tisztelettel üdvözöljük főpásztori tisztében közöttünk először megjelenő utódját, akit a Gondviselés kegyelme egyházkerületünk élére állított; főtiszteletű és méltóságos Kenessey Béla püspök urat! És kérjük őt, apostoli buzgóságával támogassa, irányítsa, védelmezze egyesülésünket minkálkodásában; amint Értekezletünk is egész erejével, minden rendelkezésére álló eszközzel kész mellette állani egyházunk javára irányuló minden nemes törekvésében.

Kérve a t. Közgyűlést, hogy hálásan megörökítve jegyzőkönyvünkben néhai dr. Bartók György püspök emlékét; fejezze ki őszinte örömet főtiszteletű és méltóságos Kenessey Béla jelenléte és munkánkban való részvétele, támogatása felett!

Jövel Jézusunk.

Jövel Jézus! Te légy a vezérünk,
Te vezérelj jó útra lépésünk.
Ha szent kezéd vezérli éltünket,
Mily boldognak érezzük szívünket.

Jövel Jézus! Te légy főpásztorunk.
Oltalmazd ha megtántorodunk.
Őrizd, védjed nyájaidnak népét,
Hogy élvezzünk mennyei szent békét.

Jövel Jézus! Te légy fejedelmünk...
Szent igéddel biztatgassad lelkünk.
Hogy nem fogunk végképen elmulni,
Csak testünk fog a földben porladni.

Jövel Jézus! Hitünknek kútfeje.
Legyen velünk kegyelmed ereje.
Ha föld hantja borul is majd reánk,
A mennyben lesz örökös koronánk!

Matolcs.

Szűcs Károly.

Az erdélyi ref. egyházkerületi értekezletekről.

Szeptember 8—10. napjain nevezetes összejövetele volt Marosvásárhelyt az erdélyrészi reformátusoknak. Ekkor tartottuk egyházkerületi értekezletüket, mely, ha külső formájának imponáns megnyilatkozásából s még inkább végzett munkája komoly, gazdag értékéből szabad sejtelnünk, határjelző köve lesz Erdélyben a ref. egyháznak s vele a magyarság sorsának is.

Épen azért nem érdektelen, ha részletesebben foglalkozunk vele.

A Marosvásárhelyi nagy templom.

Nálunk Magyarországon egy felekezet sincs, melyel oly szorosan összefüggne nemzeti fenmaradásunk s nemzeti műveltségünk, mint a reformátusokkal.

Erdélyre kétszeresen áll ez.

A vallásos türelem e klasszikus földjén Kálvin szigorúsága, Luther lelkesedése, Zvingli önfeláldozása egyesült a magyar lélek becsületességével s csodás eredményeket szült.

Sem nem célunk, sem nem feladatunk idézni a történelem részleteit. A kételkedők olvassák a historia lapjait. Látni fogják, hogy ez egyház nemzetvédő s nem-

zetnevelő feladatát fényesen betöltötte. Magassan lobogó zászlójával legelől volt mindenütt a kultúra terjesztésében, a nemzeti nyelv ápolásában s a nemzeti függetlenség és maradás védelmében.

S való, hogy az egyház ma itt százados intézményekkel, intézetekkel s százados dicső múlttal rendelkezik.

Fájdalom azonban, hogy a puritán nemzeti lelken, puritán nemzeti egyházával együtt legújabb időkben elernyedés vett erőt. Az utolsó évtizedekben belső zavarok is dúlták, anyagi zavarokkal is kellett küzdenie, s mindenek felett, mintha úgy látszott volna, hogy régi erényeihez hűtlen kezdene lenni.

Ilyen behatások alatt bizony a kálvinista egyház hanyatlani kezdett. S ez annál fájdalmasabb volt, mert Erdélyben az ő pusztulásával együtt jár a magyarság veszte is s nem lehet ma magyar ember, ki ezt a veszteséget kicsinyelni merné.

Sírva néztük ezért a kálvinista magyar Sion pusztulását s aggóció reménységgel vártuk a megújulódás kezdetét s vele a magyar föld megmentéséért egy új áramlat támadását.

Nekünk úgy tetszik, nem hiába vártunk. A marosvásárhelyi napok mintha forduló pontot jeleznének veszendőnek indult állapotában. Vajha e látásunk ne lenne csalóka fény, vajha feltámadna ez egyházzal újra az a magyar lélek, mely Bocskay táborában, Bethlen Gábor udvarán csodákat művelt. Az elérvult magyar föld idegenre jutott szelleme zokogva sír az ősi hajlékért. Visszaszerezni s felépíteni ezt újra a megújodott kálvinista egyház hívőire vár. Lehetetlen, hogy bármily felekezethez tartozzék, magyar ember ne kívánja, óhajtván várja a megújulást.

De mondottuk már, hogy a vásárhelyi gyűlésen úgy érzett, mintna hajnalodnék, mintha az álmokorságba merült lélek felébredt volna s frissült erővel új mezőkön új munkára vágynék. Ezt sejtette a résztvevők szokatlan elevensége és lelkesedése s ezt következtjük a végzett munkából is.

A gyűlés szeptember 8-án vette kezdetét. Ekkor érkeztek meg az összes résztvevők élükön Fötiszt és Mélt. Kenessey Béla püspökkel. Fogadásuk szép, imponáns volt. Részt vett benne a város, a megye színe-javai ott voltak a Teleki, Bethlen, Toldalagi grófok csaknem mind. Br. Bánffy Dezső öngyméltóságát betegsége akadályozta a lejövetelen.

A szokásos tisztelgések végeztével d. u. az egyháztársadalmi kiállítás megnyitásával kezdődött a komoly munka. Nálunk ez egészen új kiállítás meglepő volt tárgyával, anyagával s az ott hallott előadásokkal együtt. A ref. hittudat erősítését célzó módok ismeretése, népjóléti intézmények, vallásos iratok, vasárnapi iskolák, szociális muzeumi tárgyak bemutatása mind-mind felette érdekesek és tanulságosak voltak.

Az összeállítás érdeme Egyháztársadalmi szervező irodánkké s ennek vezetőjéé Tóthfalusi József marosvásárhelyi lelkészé, de hálás köszönettel tartozunk Szánthó

Menyhárt min., tanácsos, Victor János tanár, Csűrös Sándor missionárius, Csia Pál theol. uraknak és Szentgyörgyi Nelli női iparisk. tanítónőnek közreműködésükért.

A napot istentisztelettel végezték, melyen Péter Károly volt esp., kerületi titkár buzgó imája után Ravasz László, ez a poetás lelkü ifju theol. tanár magyarázta Istén igéit.

A muuka zöme a második nap következett.

Az összes magyarországi református belmissió egyesületek és szervezetek elnökségének és megbízottainak közös konferenciája után gr. Bethlen Pál világi elnök munkára hívó, tartalmas elnöki megnyitója vezette be az ülést. A hivatalos rész gyors elintézésével a délelőtti tárgyalások fénypontja, dr. Kolozsvári Bálint egyetemi tanár előadása következett: A protestáns szellem érvényesítésének társadalmi feladatairól, hivatkozással az Orsz. Evang. Szövetségre címmel.

Az elemző, mély tudással megírt gyönyörű értekezéshatározati javaslattal toldotta meg előadója, melyet Vásárhelyi Boldizsárnak, az O. R. L.-re vonatkozó javaslataival s a többi határozati javaslatokkal együtt alább szóról-szóra közlünk.

Délután két templomban felváltva a Bethania testvér egyesület dr. Szabó Aladár vezetésével s az Ifjúsági és Nőegyletek Nagy Károly és Lészai Ferenc alelnökök alatt tartották üdvös tanácskozásukat, amelyekben mint előadók Szilassy Aladár, a ker. ifj. egyesület elnöke, Kónya Gábor titkár, Paál Gusztáv tanár, Orbán Balázs, Bethlen Kata egyesületi titkár, Jancsó Sándor nagyenyedi lelkész, Tóthfalusi József stb. vettek részt.

Az egész nap Kenessey Ida k. a. Belmissióról szóló szivreható szép felolvasása zárta be. Helyette a felolvasást Fötiszt. Kenessey Béla püspökünk végezte, ki előadásának művészetével csak fokozta a gyönyörű felolvasás gazdag szépségeit.

Este szépen sikerült hangverseny volt Erkel Sári urnó, a marosvásárhelyi zenekonzervatórium tanárnőjének részvételével. A ref. vegyeskar szép karéneke után pedig Tóthfalusi József lelkész tartott előadást A belmissióról s vetített képekkel mutatta be a külföld egy pár hatalmas alkotását s majd szeretet vendégség szórakoztatták a nagyszámmal egybegyűlteket.

A harmadik nap ünnepségé volt s gyermek istentisztelet kezdődött.

Ekkor tették le a ref. kollegium új épületének alapkövét s szentelte fel Fötiszt. Kenessey püspök irányít szabó beszédével a restaurált nagytemplot. Utolsó felvonása az értekezletnek diszközgyűlés volt, melyen a gyűlés és konferenciák határozatait hirdették ki s Nagy Károly theol. igazgató tartotta meg eszmékben gazdag, tudásban mély, szónoki fordulatokkal ékes beszédét, melynek végével Fötiszt. Kenessey Béla püspök úr approbálta a konferenciák és közgyűlés határozatait s buzdította lelkes beszédben munkásságra az Értekezlet tagjait. Ezzel ért véget a 3 napos közgyűlés. Felette Krisztus szelleme, s egy nagy, jóságos püspök irányító

befolyása lebegett. Bárcsak Isten áldása kísérné a nemes szándékkal kezdett munkát.

A közgyűlést követő nap szociális kurzus is volt, melyen az elnöki tisztet Kovácsy Sándor ny. miniszteri tanácsos, a budapesti ref. egyház főgondnoka töltötte be, előadók Nagy Károly, Szánthó Menyhért min. tan., dr. Koós Mihály min. titkár, a székelyföldi min. kirendeltség vezetője, Kónya Gábor, a ker. ifj. egyesületek magyarországi titkára, dr. Páloci Horváth Géza, dr. Gidófalvi István és Tóthfalusi József a koszoru rendezője voltak. Ugy őket, mint dr. Szabó Aladárt, Kecskeméthy Istvánt, Paál Gusztávot, Takaró Gézát s a többi lelkes, buzgó előadót e helyütt is illesse hálás, forró köszönet.

A közgyűlésen és konferenciákon végzett munka bizonyosságaképen álljanak itt szóról-szóra a hozott határozati javaslatok:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerületi Értekezlet belmissziói konferenciájának határozata.

Erdélyi reform. egyházkerületi értekezletünk Istennek hálát adva azon végtelen édes atyai kegyelemért, a melylyel egyháztársadalmi munkásságunk megkezdésére minket is rásegített s megengedte, hogy kezet nyujthassunk a királyhágóntuli s hasonló célokat szolgáló azon testvér egyesületeknek, a kik az Úr lelke által vezetett egyház-építő, Isten országát terjesztő munkásságnak édes hazánkban megkezdői és buzgó előharcosai voltak:

mi az erdélyi ref. egyházkerületi értekezlet atyafiságos szeretettel testvéri érzülettel üdvözljük mai közgyűlésünkre egybesereglett belmissziói testvér-egyesületeket s felkérjük, hogy az általuk megkezdett, bár esetleg különböző közelebbi szempontokat, de azért egy célt szolgáló munkáikat hathatósan folytassák és keressék, keresvén pedig találják meg annak útját, hogy egymással a testvéries érintkezés viszonyát fokozottabb mértékben fenntartsák.

Az erdélyi egyházkerületi értekezlet által egybehívott belmissziói konferencia közös határozata.

Az erdélyi református egyházkerületnek Marosvásárhelyt, 1908. szeptember 9-én tartott értekezleti közgyűlése alkalmából konferenciára egybegyűlt belmissziói egyesületek, egyetértő indulattal kijelentik, hogy a belmissziói munkásságnak országos, általános és s minél belterjesebbé tételét szükségesnek vallják.

Felkérjük azért a lelkészeket, egyházközségeket s mindazokat, akik e munkásságra vállalkoznak, hogy az ilyen szervezkedéseknél mindenek felett az legyen irányító elvük, hogy evangéliummal kell áthatni a lelkeket, Isten igéjének erejével életre kell támasztani az egyház tagjait, hogy valóban élökké legyenek, használatba kell venni anyaszentegházunk régi kegyelmi eszközeit: az ígét, imádságot és a szakramentumokat, mert csak ily alapon lehet az egyházépítő munka egyházi és társadalmi szempontokból is Istennek kedves és a hivekre áldásos.

Dr. Kolczsvári Bálint kolozsvári egyet. nyilv. r. tanár: „A protestáns szellem érvényesítésének társadalmi feladatairól, hivatkozással az Orsz. Evang. Szövetségre“ felolvasása alkalmából elfogadott határozati javaslat.

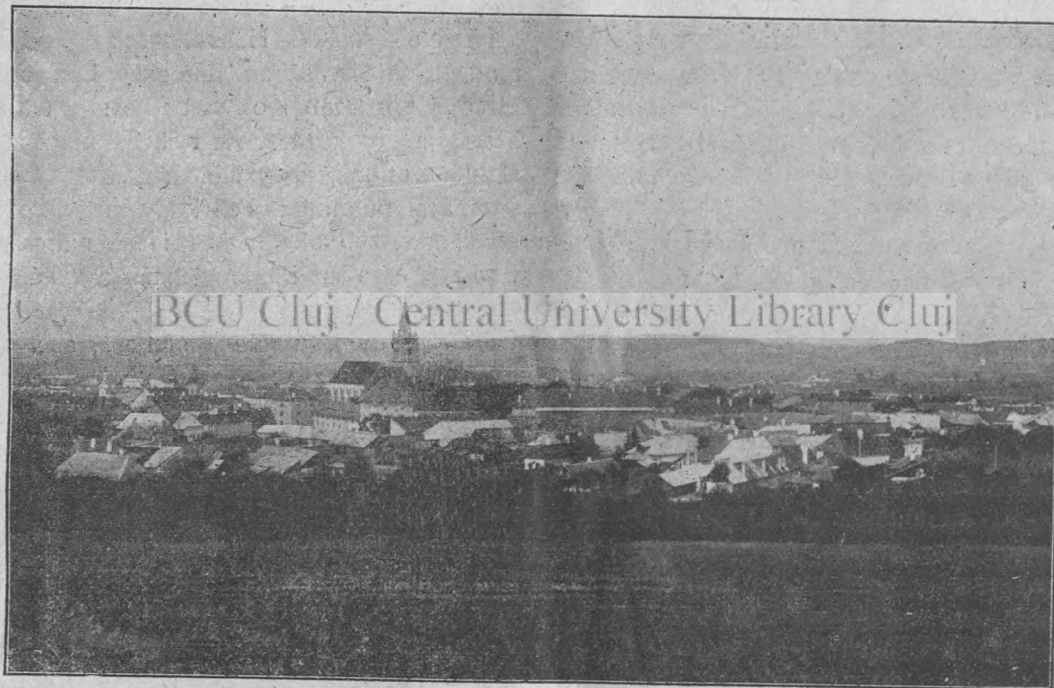
Tekintettel arra, hogy a vallás, mint élet és világnézet nemcsak az egyéni jellemet határozza meg, de egyuttal s főleg egyházzá való alakulásával kölcsönhatásba kerül a szociális élet minden jelenségével s különösen a legnagyobb társadalmi intézménnyel az állammal is;

tekintettel arra, hogy e kölcsönhatás okán sem a vallásokra, sem egyházaikra nézve nem közönyös a társadalmi és állami élet fejlődésének és tevékenységének vezetésében érvényesülő szellem;

denciák legkisebb paránya nélkül az egyetemes protestáns szellemnek, mint a szabadelvű progresszív haladás elvének társadalmi érvényesítése érdekében e szellemnek hiveit (minden más. különbségek tekintébevétele nélkül) közös munkára egyesíti;

2. A mennyiben az „Országos evangéliumi Szövetség“ erre a célra alakul: törekvését lelkesedéssel köszönti, minden rendelkezésre álló támogatását igéri, testületi rendes tagjai közé belép s alakuló gyűlésén, a magát az elnökség intézkedéséhez képest, az elnökség két tagja által s esetleg más önkéntjelentkező tagjaival is — képviselteti,

3. Keresni fogja a módját annak, hogy az „Országos Ev. Szövetség“ vezetőségével egyetértve a Szövetséggel minél bensőbb, lehetőleg szerves viszonyba léphessen, s az ez irányban való tárgyalások megejtésére az elnökséget fölhívja.

Maros-Vásárhely szab. kir. város látképe.

tekintettel arra, hogy a vallások és egyházaik a társadalmi és állami életre csak egy módon gyakorolhatnak — saját maguk lejáratása s a vallásos élet lerombolása nélkül — befolyást s ez a hiveikre való lelki és szellemi hatás;

tekintettel arra, hogy az a szellem, melynek valósi téren a protestáns egyházak a képviselői egyetemességében a vallási protestánsizmusnál összehasonlíthatatlanul több hivet számlál, kiknek a közös munkára való egyesítése és érintkezésbe hozatala a társadalmi élet minden vonatkozásában sürgős szükségként jelentkezik:

az „erdélyi református egyházker. egyházi értekezlete“ kimondja, hogy:

1. Örömmel üdvözlő minden olyan országos alakulást, a mely a politikai színezet és politikai ten-

Vásárhelyi Boldizsár dési ref. lelkész. „A lelkesítő kar feladatairól vonatkozással az O. R. L. E.-re“ szóló határozati javaslata.

Egyházkerületünk egyházi értekezletének közgyűlése, amennyiben az Országos Református Lelkesítő egyesület egyházunk törvényes szerve vagy illetékes hatósága által jóváhagyott alapszabályokkal, egyházi törvényeinkben a lelkészek jog- és hatáskörébe utalt ügyek theoretikus tisztázásával és gyakorlati kezelésének és megvalósításának módzataival foglalkozó munkakörrel alakul, készséggel ismeri el megalakulásának szükségességét s létjogosultságát és az erők szétforgácsolásának hátrányait megelőzendő, készséggel jelenti ki, hogy egyházi értekezletünk lelkésztagjai, a már egyházmegeieleg és egyházkerületileg tagolt

alapszabályszerű szervezetének épségbentartása mellett mindenkori lelkészi hivatalosainak vezetésével örömmel lép be testületileg a O. R. L. E.-be, mint annak erdélyi egyházkerületi alkotórésze. Erről értekezleti közgyűlésünk úgy az O. R. L. E. ügyében fáradozó elnökséget és választmányt, a feltételek elfogadása végett, mint az Igazgató Tanács útján az erdélyi ref. egyházkerület közgyűlését tudomásvétel végett értesíti s eljárásának eredményéről, végleges határozathozatal végett, — az értekezleti közgyűlésnek az elnökség tgyen jelentést.

A szervező iroda előterjesztései az egyháztársadalmi (belmissziói) élet belterjesebbé tétele érdekében az erd. ref. egyházkerületben: A városi egyházközségek szociális és egyházi bajai és azok ellen való védekezés kérdésében hozott határozat:

Erdélyi egyházkerületünk Egyházi Értekezletének célja az egyházi ismeretek terjesztése, a református keresztyén valláserkölcsei öntudat s egyházi összetartás érzésének ápolása, a református hit és egyházi élet erősítése, az egyházi és világi elemnek egyházunk isteni küldetéséből folyó feladatainak megoldhatása által követelt közös munkára tömörítése.

E cél elérésére munkáltak értekezleteink minden vonalon és minden fokozatban. Nem harcra hívás mindenki ellen, aki nem a mi hitünk osztályosa; hanem a mi szeretetünk és gondosságunk mindenki iránt nyert benne szervezetet, mert a magyar református hitvallásának evangéliumi szelleme s Isten igéjének hű követése következtében sohasem lehet már felekezet ellenes, még kevésbbé mások kifejezett ellensége.

Önként értetődő ennél fogva az is, hogy az elv, a melyen értekezleti munkánk mint egyháztársadalmi munka felépül az hogy: protestáns anyaszentegyházunkban minden egyes tag, a gyermek és az ifju, a gazdag és a szegény, a nő és a férfi, valamint az egyes tagokból álló szerves egészsze alakult gyülekezetek, egyházközségek és egyházmegyék és ezek összes intézményei, templomaink és iskoláink, mindmegannyi szervei és életformái a protestáns szellem életműködésének. Ezek bármelyike drága kincse tehát az anyaszentegyháznak, erősségei az anyaszentegyház erősségei, ezeknek dicsősségei az anyaszentegyház dicsősségei, viszont ezeknek gondja, terhe, vívódása is épen ilyen közvetlenséggel érinti az anyaszentegyházat.

Azon szervek között pedig, amelyekben egyháztársadalmi életünk fel kell épüljön egyik legfontosabb, a városi gyülekezetek helyzete és sorsa. Reánk, erdélyi reformátusokra sokszoros fontossággal bír minden egyes városi gyülekezet. Ha általánosságban elmondhatjuk, hogy minden nemzet büszkségének és gazdagságának alapjai a városok, úgy egyházi szempontból, kivált mi

erdélyi reformátusok ugyan azt mondhatjuk el. Széttagolt nemzeti helyzetünkben az erdélyi városok nemzeti életfejlődésünk egyik legbecsesebb forrásai még az oly helyeken is, ahol szinte megsemmisítően tulnyomó az ellenséges elem. És az ily tömörületekben református anyaszentegyházunk gyülekezetei rendszerint a fajmagyarság erősségei, nemzeti életünk világosító lámpásai és bármely más felekezeti tömörületnél hathatósabb szervei a magyarság védő és hódító küzdelmeinek, mert tagjai *kizárólag* magyarok lévén, egyházunk érdekeinek szolgálatában egyuttal hazafias érdekeinket is szolgálják. De épen ezek a szempontok idézik elé azt a körülményt is, hogy a városok a nemzeti élet nagy aggodalmának tárgyai s ugyanakkor nem tagadhatjuk azt, hogy a városi gyülekezetek anyaszentegyházunk féltő gondjának alapjai. Méltó tehát, hogy ezek *szociális és egyházi bajai*val foglalkozunk. Annál inkább, mert ezek nem muló jelenségek, hanem reánk nézve fenyegető erők! Hasonlatosak a vizárhoz, mely rendezetlen folyásában rengeteg károsodásoknak előidézője, míg szabályos mederbe szorítva áldásos munkásságnak erőforrása. Azért kell, hogy a mit e téren elmulasztottunk, nagy elhatározással és még nagyobb munkával pótoljuk; kell hogy megvizsgáljuk a tiszta szociális viszonyokat, a városi ember társadalmi életének természetes alapjait, hogy aztán a valláserkölcsei életre érthessünk át.

Egy rövid, tulajdonképen csak az ügy fontosságára felhívó előterjesztésnek nem lehet más célja, mint az érdeklődés felkeltése s buzgó lelkeknek agitátorikus munkára felserkentése a bajok ellen s végül az orvoslás leghelyesebb útjának felkeresése.

A városi egyházközségek szociális bajai, a városi életviszonyok szociális viszonyaiból támadnak. Ez a forrás kétségtelenül az életviszonyokban rejlik. Kezdődik a legalsóbb fokán a társadalomnak, az egyszerű koldus kérdésen s megy tovább felfelé a fokozatok skáláin, amint következnek: földmives és ipari munkás kérdésekben, a kis- és középhivatalnokok megélhetési viszonyán, egészen a felső fokig örökös panaszban, zugolódásban, elégedetlenségben, könyben, végül — a bűnben. És ami ez út között van, az ideálok kiölése a lelkekből azon dolgok iránt, amelyek kultiválása megint erőt, szeretetet nyújthatna, megelégedést, boldogságot adhatna s lenne Isten országa a földön. És a polgári élet szociális bajai, az egyházi élet bajai válnak s azok az életelvek, amelyek a profán élet irányítóit, az egyházi életben is szerepet várnak.

A városi egyházközségek legfőbb baja a nép szegénysége, sőt a városok kisebb nagyobb voltához képest a tömegnyomor, amelyből folyik az, hogy a hiveknek csak egy kis része bír kellő anyagi erővel arra, hogy egyházunkért, vallásunkért megfelelő áldozatot hozzon s általában közöny, elhídegülés vesz erőt a lelkeken és azok az egyházak, amelyek egykor hatalmas erősségeink voltak Istenország terjesztésében, nehéz

terhek nyúge alatt nyögnek s általában nem képesek arra, hogy önmaguk erején megállják ama magaslatokat, amelyek a hegyen épített város hódító méltóságát biztosítanák továbbra is számukra.

És e bajok között különösen fel kell hívunk a figyelmet arra, hogy a gyülekezetek lelkesi hivatalai ma már oly sok állami funkciót, illetőleg szolgálatot kell teljesítsenek, amelyek tulajdonképeni hivatásuk teljesítésétől vonják el őket s még különösebben arra, hogy városi híveink legnagyobb része a kisiparos osztályból kerülvén ki, már ezek szociális helyzete teljesen kizárja a szükséghez mért nagyobb anyagi áldozatok nyújtását: már pedig városi egyházközseink elvesztése, a református hit s Krisztus anyaszentegyháza gyöngülése;

és itt mi nem partikuláris érdekeket szolgálunk, e kijelentéssel — Erdélyben a fajmagyarság és állam létünk gyöngülése.

E bajok orvoslása két irányu kell legyen:

I. Az evangéliumi hit szempontjából a keresztyén vallásosság, szeretet és buzgóság terjesztéséből.

II. Az anyagi erők lehető fokozásából.

Kérjük azért, hogy mondja ki egyházi értekeztünk, hogy általában egyházközseink, de kiváltképen városi egyházaink szociális és egyházi bajainak kellő megismerését anyaszentegyházunk legsürgősebb feladatai közé sorozza s a szervező irodát utasítja, hogy az elnökséggel való egyetértés és megállapodáshoz képest e kérdést a legalaposabb tanulmányozás tárgyává tegye

s már a legközelebbi közgyűlés elé javaslatot terjeszsen s addig ez ügyet egyházi lapjainkban nyilvánartsa s a kellő propagációról gondoskodjék.

Ami a kérdésnek a vallásos hit szempontjából való megítélését illeti, értekeztünk szükségesnek tartja a hitélet legbelteresebb felkarolását, az istentiszteleti helyek gondozását, idejének alkalmas időkre való tételét s az istentiszteleti ténykedések legmegfelelőbb kultiválását s különösen felhívja a lelkesek figyelmét: a kereszteleési és esketési szertartásoknak a templomba leendő visszavételére s a hitélet terjesztése szempontjából felhívja őket a lehető legbelteresebb egyháztársadalmi, belmissioi munkásság kezdésére, amiben önként értetődő, hogy az Értekeztlet őket maga is támogatni fogja.

Ezen kérdésekre, valamint az anyagi tekinteteknek lehető megoldására: egyházkerületünk főkormányzó testületének kegyes jóakarata is kikéretik.

Határozat a „VASÁRNAP“-ról s az egyháztársadalmi szervezkedés mibenállásáról az erdélyi egyházkerületben.

Erdélyi egyh. ért. egyh. társadalmi lapjának a „Vasárnap“-nak minél szélesebb körben leendő terjesztése érdekében felkéri a méltóságos egyházkerület elnökségét, hogy az, ezt lehetőleg anyagilag is támogassa, az egyes egyházközseknak, lelkeseknek, tanároknak, világi híveinknek megrendelésre ajánlja.

Felhatalmazza a szervező irodát, hogy egy, az erd. ker. Egyh. értekeztlet erkölcsi támogatásával alakítandó Kalvineum keretében sorsát anyagilag is biztosítsa.

Határozat az Értekeztlet által javasolt egyháztársadalmi szervezkedés végrehajtása s a gyülekezeti diakonia érdekében.

Egyházi értekeztletünk közgyűlése elhatározza, hogy az egyháztársadalmi élet fellendítése érdekében első, 1900. évi közgyűlésünkön néhai Molnár Albert b. e. elnökünk által kezdeményezett egyházi szervezkedések továbbvitele érdekében egyelőre az egyes nagyobb egyházközsegek lelkeszeit, gondnokait, esetleg presbyteriumait az idei őszi egyházkerületi közgyűlésünk alkalmából Kolozsvárra, vagy más alkalommal, esetleg valamelyik vendégül látó egyházközségbe konferenciára hívja össze s e célból egy lehetőleg egyöntetű terv készítésével a szervező-irodát megbizza, illetőleg erre utasítja.

A gyülekezeti diakonia kezdő szervezése érdekében erd. egyházkerületünk értekezte jóváhagyó tudomásul veszi a szervező iroda azon munkásságát, hogy Marosvásárhelyt az Értekeztlet erkölcsi támogatása és védelme alatt egy ref. tanonc-otthon és egy leány-otthon szervezését vette célba s e támogatását örömmel igéri minden gyülekezetnek, mely ily irányban alkotásokba kezd.

A Bethánia ker. szövetséges testvérek határozata.

Tekintettel arra, hogy a Bethánia-egylet által ápoltt élő ker. szövetségek már az első lépésnél komoly és alapos bibliaismeretre igyekeznek vezetni a lelkeket;

tekintettel továbbá arra, hogy a konfirmációi fogadástartásban kifejezett hűséget az Úr Jézus Krisztus és az Ő egyháza iránt ébrentartani és erősíteni törekednek;

tekintettel végül arra, hogy az élő ker. szövetségek tiszta, buzgó és áldozatkész keresztyén életre, tevékeny munkásságra és erőteljes bizonyágtételre igyekeznek nevelni a lelkeket, a kiket az Isten Szent lelke a megtérés és újjászületés tüzén általvitt;

a Bethánia-egylet által az erdélyi ref. egyházkerület értekezletének ünnepélyes közgyűlése alkalmából tartott szövetséges gyűlés kimondja, hogy:

„a keresztyén szövetségek bibliaolvasó szövetségek általi előkészítését s a mikor a lelkek kellőképp előkészítve vannak, élő ker. szövetségek szervezését szükségesnek, fontosnak s a szövetségi munka ismeretése céljából, lehetőleg évenként külön erdélyi konferencia tartását kívánatosnak tartja s ennek előkészítésére bizottságot szervez, melynek tagjai dr. Kecskeméthy István theol. tanár elnöklésével gróf Lázár Imréné, Radnóthfáy Gyuláné, Erdélyi László mákói lelkész, Kádár Géza zilahi lelkész, Magyary Árpád kakashasi lelkész.

Végül a gyűlés köszönetét fejezi ki a meghívó erdélyi egyházkerületi értekezlet iránt s Isten áldását kéri annak munkájára.

Határozat a nőegyleti ügyekben.

Erdélyi egyházkerületünk egyházi értekezlete örömmel üdvözli idej közgyűlése alkalmából Maros-Vásárhelyre konferenciára gyűlt erdélyi nőegyleteket s felkéri őket, hogy saját legjobb belátásaiknak és helyi körülményeiknek megfelelően vállalt munkát folytassák s nemes rendeltetésükhöz képest továbbra is evangeliumi hittel, Krisztus anyaszentegyházának hű leányaihoz méltóképpen teljesítsék, de értekezletünk felkéri őket arra, hogy igyekezzenek egymással testvériességek összeköttetésbe lépni s munkakörüket egyúttal egy erdélyi ref. védő szövetség létesítésére is kiterjeszteni. E végből felkéri a marosvásárhelyi Bethlen Kata, a nagyenyedi Prot. nőegylet, a dési és kézdivásárhelyi, makói és felsőcsernátoni konfirm. egyesületek elnökségeit, hogy értekezleti elnökségünkkel karöltve, erre, az előkészítő munkát megindítsák s az erd. veszélyeztetett helyeken a munkát mielőbb megkezdjék.

Az erdélyi ref. egyházkerületi értekezlet e döntései arról tanuskodnak, hogy ott nemcsak elméleti fejtegetésekkel ölték az időt, hanem résztvevői ki kívánnak

lépni a való élet sívár, szövevényes mezejére s ott Krisztus szellemében munkálni óhajtanak. Minden egyes határozat mélyen belevág a ref. társadalom külön-külön rétegébe s ha igéi testet öltének, hivatva lesznek új lelket önteni a meglazult egyházi életbe.

Csendes békét, megszilárdult hitet fognak teremteni a ma forrongó lelkekben, helyre állítják az egyensúlyt a felfordulóban levő társadalmi rendben s ezek messzemenő hatását már jeleztük bevezető sorainkban.

Bizony e munka Istenhez s egy nemzet halhatatlanságához vezet.

Azért ujjal Isten áldását kérjük a szerencsés kezdéshez.

Isten igéje.

Jákób hálaimája.

I. Móz. XXXII. 11.

Nagy veszedelemből menekült meg szerencsésen Jákób. Lábán, ki őt azért üldözte, hogy Kánaán földére való visszatérését megakadályozza, megbékült és sok szerencsét kívánva Jákóbnak és házanépének visszament Háránba. Sokra vitte Jákób. A hajléktalan szökevény, aki húsz évvel ezelőtt életéért rettegve Kánaánból kihuzódott, most úgy látja viszont azt a földet, melyet Isten atyjának ígért, mint egy hatalmas karaván feje, mint birtokosa roppant gazdaságnak, s atyja egy nagyszámu családnak. De még nincs a célnál. Sokféle gondtól megszabadult: s most ismét egy új, nagy gond nehezedik lelkére. Vajjon hogyan fog vele szemben viselkedni testvére Ésau? Egykor azt jósolta róla Rebeka, hogy haragja gyorsan elpárolog. Vajjon beteljesedett e jóslata? Jákób sokkal több ideig marad távol hazulról, mint a mennyire eleinte ő és édesanyja gondolták. Ezalatt Ésau hatalmas, vagyonos emberré lett. Hogyha most testvére visszatér, vajjon nem fogja e bosszantani az, hogy ez még gazdagabb mint ő s így Kánaánban való tekintélyén csorbát üthet? Nem fog-e úgy nézni reá, mint veszedelmes vetélytársra és nem fog-e régi emléke lelkében feléledni úgy, hogy a csalóban, aki őt az atyai áldástól megfosztotta, elfeledi a testvért?

Mindezek nem hagyták nyugtu Jákób lelkét. Követek utján tudatta Ésauval jövetelét. Üzenetének hangja alázatos volt. Ésaút urának nevezte, magát pedig Ésau szolgájának, aki könyörög azért, hogy Ésau szemei előtt kegyelmet nyerjen. És most kapott egy olyan választ, melyből még ő, az okos Jákób sem tud kiokosodni. Ésau nem bőbeszédű ember, nem használ szép fordulatokat beszédében, mint testvére. Felelete Jákób követihez igen egyszerűen hangzik: ő eleibe megy tetvérenek és Jákób követi hirül viszik uruknak, hogy Ésau négyszáz emberrel köze-

ledik. Ez a hír megrettentí Jákóbot, mert nem tudja, hogy Ésau mint jó barát, vagy pedig mint ellenség közeledik-e? Minden eshetőségre elkészül. Két részre osztja embereit és barmait, hogy ha Ésau az egyiket leverné, legalább a másik rész megmeneküljön. Így nehezedett teljes súlylyal Jákób lelkére inég egyszer az az igazságtalanság, melyet testvérevel szemben elkövetett. Hogy vajjon Ésau ezen igazságtalanságra gondol-e még, arról mit se tud. Ám az ő lelkére még most is oly erővel nehezedik, mint husz évvel ezelőtt. Mennyivel jobb mégis elszenvadni az igazságtalanságot, mint elkövetni azt! Az elszenvedett igazságtalanság emléke rendre-rendre elhalványul az idő folyásával és ha az ember a rövidség első keserű falatját lenyelte, de máskülönbö boldogult, egy későbbi találkozásnál bizonyára inkább valami szánalom jelét érzi megbántója iránt, akinek még most is szégyelnie kell magát előtte. Mert a gonosz tettet nem

tások közzé juttatta. De ő önmagánál tovább tekint: maga fölé, az ő atyáinak Istenéhez, akiről tudja, hogy kegyelmes Isten. Ragaszkodik teljes bátorsággal ennek az Istennek ígérétehez s bizik az ő jósága felől szerzett tapasztalatában. Ezért közeledik az aggodalom órájában Istenéhez hálaadó imádsággal. Megalázza magát Isten előtt és bevallja, hogy ő kisebb Isten minden j tétéményeinél és igazságosságainál... melyet Isten cselekedett vele... Dicsőíti Isten kegyelmes vezetését, melylyel őt gazdaggá és nagygyá tette: „mert egy pálcával mentem át a Jordán vizén, most pedig két seregem van”... És azzal a gyermeki bizalommal, hogy Isten szavát megtartja, Istenének védelme alá menekül és tőle kér oltalmat Ésau kezeivel szemben.

Az az imádság, melyben Jákób a bizalomnak még nem egészen tiszta érzésétől indítva, Istentől való különös előnyben részesítésért fohászkodik, elő-

tudja az ember életéből és emlékezetéből kitörülni; lehet, hogy emléke a lélek mélyén sok időre elszunynyad, de minden külső alkalom, a viszontlátása a színhelynek, ahol elkövette, vagy az emberek, akivel szemben cselekedte, teljes vádoló elevenséggel állítja szembe elé azt.

Az emberiséget egész földi léte óta kíséri az a régi kérdés, hogy miképen szabadulhat meg az ember bűnétől? És ép olyan régi az az egyetlen válasz, mely erre a kérdésre megfelel s mely először csak homályosan, lassanként, azonban minderősebb s végül legteljesebb üdvbizonyossággal mondja ki, hogy az ember maga nem mentheti föl s nem válthatja meg magát bűneiből; de az Isten irgalmas és hű az ő ígéréteihez és az ő örökkévaló szeretetéből kész kegyelmet adni a bűnösöknek és irgalmasan megszabadítja őket bűneikből. Épen erre nyújt nekünk példát Jákób története ezen a helyen. Ő tudja jól, hogy mit követett el testvérevel, Esauval szemben és hogy van oka tartani tőle. Érezi, hogy vétke nehéz, szorongá-

kép mindazok számára akik lelkük nagy szükségében az Ur Jézus Krisztus által Istenhez, mint Üdviztőhöz, szabadítóhoz könyöröghetnek hitük által. A saját méltatlanságának és Isten végetlen kegyelmének tudatában, bevallja még ma minden kegyes lélek, ha valami külső sikerrel dicsekedhetik: . . . Mi sokkal világosabban láthatjuk, hogy a hol a bűn elhatalmasodott, ott a kegyelem még hatalmasabb. És ezért éneklí az keresztyén világ állhatatosan az ó-testamentomi kegyes lélekkel együtt: „Irgalmas és kegyelmes az Ur és türelmes nagy jóságában.”

Berlin.

Németből:
Berde Sándor.

Kegyesség útja.

Jó cselekedetek érvénytelenek Isten előtt?

Nehezen tudsz e gondolatlall megbarátkozni. „Isten a rossz cselekedetekért büntet meg minket, mégis a jó cselekedeteket semmibe sem veszi. Ebben

ellentmondás van! Mit cselekedjem, ha se a jó, se a rossz nem kell az Istennek?” Így okoskodott. Pedig helytelenül! A keresztyénség nem tanítja, hogy a jó cselekedetek érvénytelenek, hanem azt tanítja, hogy a jó cselekedetek nem azok, amiket te azoknak képzelsz. Te azt mondd, hogy mikor erkölcsösen élsz, jól cselekszel. Isten pedig azt mondja: Minden, amit nem az én dicsőségemre teszesz, rossz? Miért élsz te erkölcsösen? Felelj e kérdésre. Ha őszinte vagy, be kell látnod, hogy erkölcsi életed alapja — hiúság. Azért igyekezel jól cselekedni, mert nem akarod, hogy mások és magad előtt gonosznak láttassál. Isten pedig nem a cselekedet formáját, hanem indító-okát nézi. „Minden, ami nem az ő dicsőségére történik: bűn!” Te nem mondhatod, hogy te csak az Ő dicsőségére élsz. Nos tehát akkor a bűnnek élsz. Te cselekszed a jót kényszerüségből, de szived tulajdonképpen gonosz, mert Istennel igazán nem törődik. Ez bemocskolja jó cselekedeteidet s azoknak érvényét lerontja. Hiába erőlködnél, te nem tudsz jól cselekedni; te képtelen vagy a jó cselekvésre! „Hit nélkül lehetetlen Istennek tetszeni!” (Zsid. 11, 6) — ezt mondja az Írás. Ha a te jó cselekedeteid nem a te Idvezítőd iránt való szeretetből fakadnak, képmutató vagy és képmutatásod az Isten haragját vonja magára.

Majd ha hiszsz a Jézus Krisztusban, ha megtérsz és egy új életnek leszel részesévé, akkor ez az új élet önként fogja magával hozni az igazi jó cselekedeteket. Az Ő nagy szeretete szeretetre indít téged s meg nem fogod állani, hogy ne cselekedd a jót Annak dicsőségére, ki oly sokat tett te érted. A philippi-i börtönőr, mihelyt megtért, cselekedetekkel bizonyította hitét. Ugyanazon az éjszakán magához vette a bebörtönözött apostolokat és megmosta sebeiket. „Aki az én parancsolatimat megtartja, az az, aki szeret engemet.” (Ján. 14, 21.) de míg nem szereted „az új élet szeretetével” a hozzánk testben leszállott Istent, hiába próbálsz meg, hogy csak egyetlen egy jó cselekedetet is véghez vigy.

„Isten kegyelmes, megbocsátja bűnödöt.”

A Sátán folytonosan körüljár az emberek közt a maga hazugságaival. Egyik embert ezzel, a másikat azzal bolondítja el. Az egyiknek ezt mondja: „Az Isten kegyelmesebb, minthogy bűneidért megbüntetne.” Ha ezt talán el nem hinné, előáll egy másik hazugsággal: „Ha Isten meg is bünteti a bűnösöket, de a büntetés nem fog örökké tartani.”

Az egy drága igazság, hogy Isten kegyelmes, de egyúttal szent és igaz is és sohasem mond le igazságosságáról azért, hogy kegyelmet gyakoroljon. Az Ő isteni tulajdonságai mind egyensúlyban vannak egymással és sohasem képes egyik a másikat megsemmisíteni. Isten hosszútűrő, kegyelme kifogyhatatlan, de egyetlen egy bünt sem hagy megbüntetlenül.

Az írás így szól: „A léleknek, aki vétkezik, meg kell halnia.” (Ezékiel 18, 4.) „A bűnnek zsoldja a halál.” (Róm. 6, 23.) „Az Úr irgalmas és kegyelmes Isten, késedelmes a haragra, nagy irgalmasságú . . . de nem hagyja a bűnöst büntetlenül.” (II. Mózes. 34, 7.)

Az Isten igazságának elégtétel kell. És így az Isten irgalmassága egyedül a Jézus Krisztus elégtételén alapul, melyet vérével és halálával szerzett a keresztfán. Ő maga ártatlan volt; nem a maga — a másik bűneiért szenvedett. „Megsebesített a mi bűneinkért, megrontotta a mi vétkeinkért; a mi békességünknek vereséget vagon Ő rajta és az Ő sebeivel gyógyultunk meg.” (Ésaiás 53, 5.) Ki tehát közvetítője az Isten kegyelmének? Ki volt az, aki az Isten büntetése helyett szabadítását hozta hozzánk? „Jézus, aki adta magát váltságul mindenekért.” (I. Timotheus 2, 6.) A váltságdíjat Ő kifizette és azt az Isten elfogadta. Ezen az alapon hívteged az Isten, hogy fogadd el az Ő nagy, teljes és kész kegyelmét. „Óh mindnyájan, kik szomjuhoztok, jertek e vizekre; ti is, kiknek nincs pénztek; jertek, vegyetek és egyetek; jertek, vegyetek pénz nélkül és ingyen.” (Ésaiás 55, 1.)

Aki Jézust elfogadja, az Isten kegyelmét is elfogadja; akinek a Jézus nem kell, eldobta magától az Isten kegyelmét is. „Aki hisz a Fiuban, örök élete van; aki pedig a Fiunak nem hiszen, nem fogja az életet látni, hanem az Istennek haragja marad ő rajta.”

„Azt senki sem tudhatja, hogy üdvözül-e”

Mikor a philippi-i tömlőcstartó megkérdezte Pált: „Mit cselekedjem, hogy üdvözüljek?” — Pál ezt felelte: „Higyj az Úr Jézus Krisztusban és üdvözülj.” Nem azt felelte: „Higyj az Úr Jézus Krisztusban és akkor reményed lehet, hogy üdvözülj.” Nem, ő egész határozottan és minden kételyt kizáróan mondta: „Higyj az Úr Jézus Krisztusban, és — üdvözülj.”

Sokan „nagy elbizakodottságnak tartják, ha valaki azt állítja, hogy ő biztos üdvössége felől. Azt mondják: „Senki sem lehet e felől bizonyos, — amit mi tehetünk, az nem egyéb, mint hogy alázatosan reméljük, hogy üdvözölni fogunk.” Mennyire különbözik ettől az, amit Jézus és az apostolok mondtak: „Aki én bennem hiszen: örökölete vagy annak.” (Ján. 6, 47.) „Aki én bennem hiszen, ha meghal is, él.” (Ján. 11, 25.) „Ezt írom néktek, fiacskáim, mert megbocsáttattak a ti vétkeitek az Ő nevéért.” (I. Ján. 2, 12.) „Mi tudjuk, hogy általmentünk a halálból az életre.” (I. Ján. 3, 14.) Minden bűnösnek, aki a Jézus Krisztusban hisz, szükségszerűleg hinnie kell, hogy meg is mentetett. Az volna „nagy elbizakodottság”, ha valaki az élő Istennek szavában merészelné kételkedni. „Aki nem hisz az Istennek, hazuggá teszi őt” (I. Ján. 5, 10); de aki hisz Jézusban, azé az Isten ígérete: „üdvözülj.” (Ap. csel. 16, 21.)

A „Ne temere“ ügyhöz.

Kivonat

a marosvásárhelyi református egyházközség képviselő-testületének 1908. augusztus 30-án tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből

Csontos Olivér ügyvéd képviselő testületi tag kér szót, hogy a „Ne temere“ kezdetű X ik Pius pápa által kibocsátott decretum ügyében indítványt tehesen. A „Ne temere“ ügyet rövidesen ismertetve előadja, hogy a nevezett pápai decretum az egész katolikus világra nézve, kivéve Németországot, kimondotta, hogy a tridentí zsinatnak (1545—1563.) hozott azon határozata, melylyel a katolikus hívőknek csak saját lelkészük előtt kötött házassága tekintendő a kath. egyház szerint érvényesnek, mindenütt kihirdettnék tekintendő a decretumnak a püspökhöz való szétküldése által.

karnak, hogy a pápai decretum intézkedésének életbe léptetése egy évre elhalasztassék, hogy a magyar püspöki karnak elegendő ideje legyen e nagy fontosságú ügyben tanácskozást tartani és ehhez képest előterjesztést tenni.

Am a hatalmas római pápa 1908. október 1-ig terjedőleg adta meg csak a halasztást, de azt is úgy, hogy ezen idő alatt is csak dispenczió mellett köthető érvényes házasság katolikus egyénnel.

Sietnünk kell tehát, — ugymond szóló — hogy már e fatalis terminus eltelte előtt lépjenek az illetékes körök akcióba eme pápai decretumnak Magyarországon való érvényben lépésének megakadályozására, mert a vegyes házasságokra nézve törvény biztosította százados jogaink sértetnek meg és habár a házasság a katolikus pap áldása nélkül is polgári jogszerint törvényes és érvényes bir, mégis nagyon sokan lesznek katolikus polgártársaink között olyanok, kik

A tridentí zsinatnak ezen határozata ugyan is egyes országban és nevezetesen Magyarországon is soha kihirdetve nem lett, sőt a későbbi pápák közül egy néhányan az említett zsinat határozmányainak érvényét több országra nézve is felfüggesztették.

A magyarországi kath. főpapság azon felfogásban, hogy a vegyes házasságokra nézve, a tridentí zsinattól eltérőleg Magyarországra nézve XVI. Gergely pápa által tett kivétel nem érintetett: ily értelmezéssel kihirdette 1908. január 1-én a X ik Pius pápa által kibocsátott decretumot, ámde ezen értelmezéssel szemben a zsinati kongregáció 1908. február 11-én kelt határozatával egyszersmind kimondotta azt is, hogy a tridentí zsinat határozványainak érvényét felfüggesztő összes korábbi pápai brévék, Németországot kivéve, érvényen kívül helyeztetnek, tehát a kivételes helyzet Magyarországra nézve sem áll többé fenn.

Ily helyzetben a hercegprimás kérelmezett a pápához, hogy engedfessék meg a magyar püspöki

inkább nem kötnek protestánsokkal házasságot, vagy ha kötnek, minden lehető elfognak követni, hogy protestáns házastársukat reá bírják, miszerint házasságukra az egyházi áldás a katolikus egyház papja által adassék, sőt a reversálisok is az eddiginél nagyobb mértékben fognak követeltetni.

Eme nagy sérelem orvoslására módjában áll első sorban kormányunknak megtenni a lépéseket mert hiszen a közjogunkban ismeretes „királyi tetsvény jog“ (jus placeti) megadja Magyarország királynak, mint apostoli felségnek azt a jogot, hogy az ilyen, — az ország törvényeivel és szokásaival ellenkező pápai rendeletek életbeléptetéséhez beleegyezését ne adja és miután alkotmányos országban a fejedelem ily ügyben is csak tanácsosainak: a felelős kormánynak meghallgatásával és ennek tanácsa szerint intézkedhetik: Magyarország ezidőszerinti miniszterei kell, hogy ennek a pápai rendeletnek érvénybelépését, — ha kell a kabinet kérdés feltevésé-

vel — megakadályozzák, annyival is inkább, mivel ezzel nemcsak a protestáns hitfelekezetekre származhatnak a felekezeti egyenjogúságot sértő lealázó helyzet, hanem a vegyes házasságokra nézve minden hitfelekezet által respektálandó országos törvények és százados jogszokások is lennének lábbal tiporva és a felekezeti béke is beláthatatlan időre megzavarva.

Ezek előrebocsátása után és tekintettel arra — ugymond szóló, — hogy ezen nagy sérelmet a protestánsoknak, első sorban nekünk magyar reformátusoknak, — ha csak három emberünk is jön össze, — szó nélkül nem szabad hagyni és nem szabad épen a marosvásárhelyi, — az erdélyi részekben legnagyobb református egyháznak, — indítványozza, hogy mondja ki a képviselőtestületi közgyűlés, miszerint:

a) a X-ik Pius pápa által kibocsátott, 1907. augusztus 2-án megjelenő „Ne temere” szavakkal kezdődő dekretum rendelkezéseit a magyarországi protestáns hitfelekezethez tartozó állampolgárokra nézve sérelmesnek és károsnak s különösen a vegyes házasságokra nézve fennálló törvényeinkbe és szokásainkba ütközőnek tekinti és ennél fogva ezen rendelet életbeléptetése ellen élénken tiltakozik és a sérelem orvoslása, illetve a pápai rendelet érvénybelépésének minden lehető törvényes eszközzel való megakadályozása végett fölír az erdélyi református egyházkerület igazgató tanácsához és püspökéhez;

b) ezen határozatát egyházközségünknek a hazai összes nagyobb egyházközségek és egyházmegyékkel jegyzőkönyvi kivonatokban pártolás és hasonló intézkedések tétele végett közlendőnek mondja ki.

Ezen indítványt a képviselői közgyűlés egyhangulag elfogadván, az indítvány értelmében az erdélyi ref. egyházkerület igazgató tanácsához és püspökéhez fölíratot intézni határozza, továbbá hathatós pártolás végett átír az összes magyarországi református egyházmegyékhez és a nagyobb társegyházakhoz s ezen határozat gyors foganatosításával az Elnökséget megbizsa azzal, hogy eljárása eredményéről a legközelebb tartandó egyházi képviselőtestületi közgyűlésnek tegyen jelentést.

Előljáró beszéd a Képes Bibliához.*)

Azt a könyvet, a melynek Isten ihlette minden szava a földi és a mennyei dolgoknak utolérhetetlen szemléltetője, még emberi képes ábrázolatokkal el-látni: az első pillanatra mintegy szertelennek, sőt merész vállalkozásnak látszik. De egészen természetesnek tűnik ez fel, mihelyt arról van szó — mint a jelen kiadásnál is, — hogy képei tulnyomó részével azt a Szentföldet akarja bemutatni, a melyet valóban szentté, kiváltságossá avattak az Urnak lábnyomai, a profétáknak, a Jehova követeknek működése, az Üdvözítőnek, a Jézus Krisztusnak élete s az ő aposto-

*) V onatkozással a Kép. Szent Biblia irodalmi ismertetőjének megjelenésére.

lainak munkássága. Avagy kit ne érdekelne legalább-képben látni azt a Sinait, a melynek gránit sziklái viszhangozták a menydörgés szavát, a mikor a törvény kiadatott? Nézni a Nébo hegyét, a honnét az ősz népvezér és törvényadó az ígért földjére tekintett! Látni a királyi várost, Jeruzsálemet, a fényes templomot, annak felszereléseit, főpapjait, levitáit? Elmerülni Bethlehem nézésébe? Elénk varázsolni a a sichei völgyet, a mint beletorkólik a Machna völgyébe s ott látni a Jákob kutját a melyhez évezredek kegyelete fűződik s a melynek folyton apadó vize helyett épen ott ígért és adott örök életnek vizét Az, a kinek beszéde örök élet? Nézni a Gecsemáné kertj nek vén, vas-abrancsokkal megerősített korhadó olajfáit, a melyek még tanui voltak az Üdvözítő nagy harcának s hallották a könyörgést: „Atyám, ne úgy legyen, a mint én, hanem, a mint Te akard!” Elénk idézni a maga történeti valóságában a Golgothát, a kiengesztelésnek, a megváltásnak szent kegyét? Majd megnézni Damaskust, mely az üldöző Sault már apostolként fogadhatta, Antiochiát a mely meg Pált áldás kívánásaival bocsáthatta téri-tői utjaira? Szóval lehet e csak egyetlen egy is, a kit közönyösen hagyhatna az emberiség legérdeke-sebb és legfontosabb történetének színtere, mert hiszen az üdvösség, a megváltás története folyt ott le?

Mennyire meglevenedik a föld, a melynek növényzetét, állatvilágát látjuk a szöveg kisebb képeiben. Közérthetővé válnak a Bibliának egyes rendelkezései, képei, hasonlatai, mihelyt szemlélhetjük azokat a templomi, házi, földmívelési s ipari eszközöket, a melyeket a kelet népei használtak. Ha soha nem láttuk jól a cséplő szánt, egyáltalában meg sem tudjuk érteni sem a törvénynek azt a rendelkezését, hogy a nyomtató ökörnek nem szabad a száját bekötni, sem pedig a profétának ama fenyegetését, a mikor azt mondja az Ur, hogy rásulyosodik az ellenségre, mint a cséplőszán. Vagy pl. a keleten használt „ösztokének” látása nélkül megfoghatatlan. a mikor Pál apostol a bünt „a halál ösztökéjének” mondja, vagy arról beszél, hogy „nehéz neki az ösztön ellen rugódozni.”

A Biblia történeti világtól évezredek távola választ el bennünket. Szükséges tehát, hogy annak régiségei a történeti kutatásokból visszavarázsoltsanak. élénk, azokat szemlélhessük s az olvasó ezek segítségével közvetlen magyarázatot is kapjon. Azok, a kik az Isten képében jártak annak idején követségben, koruk viszonyaiból, a közhasználatban lévő eszközök-ből, a körülük élő természet világából vették hasonlataikat, képeit, a felsőba szellemi világ szemléltetését. Feltétlenül szükséges már most, hogy előttünk is megvilágíttassanak azok a tárgyak, a melyek az ő környezetüket alkotván, nekik hasonlataikhoz, képeik-hez forrásul szolgáltak, hogy mi is beleélhessük magunkat közvetlenül abba a történeti, földrajzi, termé-

zeti és társadalmi környezetbe, a melyben ők mozgáltak. A messze múlt csak így elevenedhetik meg előttünk és nyerhet közvetlenséget.

A szemléltető oktatás a nevelés terén a legujabb kor vivmánya s a míg a külföld már régen felhasználta e szemléltető oktatást a Biblia közérthetőbbé tételénél is nálunk ez az első nagyobb szabású vállalkozás, a mely nemcsak diszkönyvül akarja a családok asztalára akarja helyezni a Könyvek-Könyvét, hanem valósággal mindennapi eledelül kínálja azt a híveknek, hogy forgatván és olvásvám annak lapjait, képei, ábrái egyszersmind a legközvetlenebb szemléltető magyarázatot is adják. Vajha megáldaná az Úr azt a munkát s használná fel ezt is eszközü, hogy minél többen tudakozzák azt az Írást, a melyben örökéletünk vagyon és a mely a mi Urunk a Jézus Krisztus felől tesz tanubizonyoságot!

Azt a hatalmas és felséges prófétai felhívást: „Föld, föld, föld! Halld meg az Úr szavát!“ nem lehet elég-szer ismételni Népek nemzetek, családok és egyesek létkérdése e földre, üdvösségének kérdése pedig az örök-kévalóságra nézve, hogy vajjon az Urnak szavát hallgatják-e, vagy más jelszavakat követelnek-e?

A természet szava csak elmulásról, vagy legfeljebb örökös változásról beszél.

A lelkiismeret szava: csak vád, csak szemrehányás, legfeljebb elkábitás, elaltatás.

De az Úr szava: örökélet, megigazulás, megszentelődés és békesség Ő vele.

Az Úr szava: Szeretet. Ő előbb szeretett minket.

A Biblia a mi mennyei Atyánknak szent testamentuma, a mely elénk tárja és felsorolja, hogy mik azok az örökkévaló javak, a melyeknek örökségébe lépünk, ha fiak leszünk, Istennek örökösei és a Krisztusnak örökös társai.

A Biblia történetei az egyes mozzanatai annak a világhatalomzásnak, a mint az üdvösség felé vezető az Úr a maga választottait, mert azt akarja, hogy mindenek éljenek Ő néki

A Biblia a legfelségesebb történeti okmánya amaz igazságnak, hogy egyedül az Úr uralkodik és bír az egész földdel. „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?“

És a Biblia a Szentek-Szentje, a mely fedél és kárpit nélkül tárja elénk azt az - Atyát, a ki örök dicsőségben él és uralkodik a mi Urunk a Jézus Krisztussal és a Szent Lélekkel egyetemben.

A Bibliának ezzel a kiadásával is térjen dicséret, dicsőség és hálaadás a mi Istenünknek nevére s a kik ennek lapjait olvassák, Szenteltessenek meg az Úrtól, hogy hívő lelkük zsolozsmája hadd olvadjon be Mózesnek az Isten szolgájának énekébe és a Bárányának énekébe: „Nagyok és csodálatosak a te dolgaid, mindenható Ur Isten, igazak és tökéletesek a te utaid, óh Szenteknek Királya! Kicsoda nem félne tégedet, Úram! és ki nem dicsőítené a te nevedet? Mert csak egyedül vagy Szent.“ *Kenessey Béla.*

Egyháztársadalom.

Három új elmissziói alkotás. Egyházkerületi értekezletünk tanácskozásainak áldásos hatását szépen bizonyítják a következő tények.

Szervező irodánk előkészítette s az illetékes szakemberek támogatásával a megvalósulás állapotába jutatta a Református könyvnyomda és könyv-, illetve vallásos irat terjesztő vállalat ügyét, amely **Kalvineum** néven erd. egyházkerületünk egyházi értekezletének erkölcsi védelme alatt fogja működését már ez év október első hetében megkezdeni Marosvásárhelyt.

A *Kalvineum* célja az, hogy vallásosan építő-irányu, népies és szorakoztató iratokat készítsen és terjesszen a nép között: A vásári kolportázst is szervezni fogjuk általa, a Biblia terjesztésre is és ezenfelül más nyomdai termékek, nyomtatványok stb. előállítására is vállalkozik. Támogatását buzgó szívvvel kérjük.

Második alkotás református *Tanoncothonunk*, a mely 14 árva gyermekkel szept. 20-án kezdi meg működését. Felügyelője Konrád György segédlelkész, aki az otthonban lelki vezére és tanítómestere is kedves tanonc árvaainknak.

A harmadik alkotás az *Epilepsziás patronás*, a melynek már egy betege van *Fazakas Sándor* asztalos-segéd, református ifju és van egy új jeientkező *Hulpusz Mihály* 14 éves árvánk, akinek felvételét okt. elejére helyeztük kiállításba s a kit szintén asztalos mesterségre fogunk kiképeztetni.

Szeretettel kérjük egyházi értekezletünk tagjait s a buzgó lelkeket, hogy ez intézményeinket karolják fel, támogassák s adományaikkal segítsék.

Érdeklődőknek bővebb felvilágosítást is adunk.

H i r e k.

Olvasd a Bibliát.

Keresztyén önmegtartóztatás.

(Kor. I. lev. 10, 23.—33.)

A mai textus igen alkalmas arra, hogy gátat vessünk egy súlyos visszaélésnek; sokan t. i. felhasználják azt a szent ígét: „mindenek tiszták a tisztáknak“ annak mentegetésére, ha egészen átengedik magukat a testi élvezeteknek. Mutassuk meg az ilyeneknek, hogy a keresztyén szabadság nem abban áll, hogy szabad folyást engedünk testi kívánságainknak, hanem abban, hogy szabad akaratunkból lemondani is tudunk valamely élvezetről a magunk vagy a felebarátunk lelki javáért.

A r a n y m o n d á s: Azért a ki magának láttatik állani, meglássa, hogy el ne essék. (Kor. I. lev. 10, 12.)

Oktató jegyzetek:

I. Az önmegtartóztatás kötelessége saját magunkért. Az ó-szövetségben az Isten követelte népétől, hogy bizonyos törvények teljesítésével elkülönítse magát a többi népektől; követelte, hogy tartózkodjanak bizonyos ételektől, italoktól. Mivel az Ur Jézus számunkra betöltötte a törvényt, azért most már önmagában véve nem bűn az ilyen vagy olyan étellel való élés. De az igaz keresztyén tudja, hogy az ő teste az Isten temploma, tudja, hogy az Isten országa nem ételben, italban áll, hanem igazságban, békességben és a Szent-Lélek által való örömben. Ezeket fogja tehát keresni és nem a testi élvezeteket. Ha hálaadásal veszi is a testi javakat, mértékletességgel, önmegtartóztatással arra törekszik, hogy azok neki szolgáljanak, de nehogy ő legyen azoknak rabjává. A mi máskülönbben megengedett dolog volna, avval szemben is vigyázatos lesz, hogy a Sátán föl ne használhassa az alkalmat és el ne ejtse; óvatos lesz, hogy minden kísértésben győzhessen és egykor megnyerhesse a koronát. (L. Kor. I. lev. 9, 25.)

II. Önmegtartóztatás másokért. De nemcsak magunkért szükséges, hogy mértékletesen és vigyázatosan éljünk, sőt bizonyos élvezetekről egészen lemondjunk, hanem a mi felebarátunkért is. Lehetnek keresztyény testvéreink, kik még nem nagyon erősek a hitben, kik könnyen eshetnek rabokul a sátán kísértéseinek; ha azok látják, hogy mi szabadon élünk, habár mértékletesen is, olyan dolgokkal, a melyek veszélyt hozhatnak, ez könnyen okozhatná az ő romlásukat. Keresztyén szeretetben az ilyenekért való önmegtartóztatást nem is fogjuk áldozatnak tekinteni, hanem örülünk, ha e dologban is szolgálhatunk azoknak, kikért Krisztus meghalt. Azután a hitetleneknek is példát kell adnunk; azok nagyon vigyáznak arra, miképpen élnek Krisztus tanítványai. Ha azt látják, hogy emezek is csak úgy futnak testi élvezetek után, mint ők, hogy ezek éppen úgy rabjai lehetnek az ivásnak, a kártyajátéknak, a táncnak, a színházbajárásnak, az nem fogja őket arra indítani, hogy ők is Jézus szabad seregéhez csatlakozzanak. Életünk példájával mutassuk meg nekik, hogy mindenenk a mieink, de mi a Krisztuséi vagyunk.

— Az egyházi értekezlet vendégeinek nagy számából ki kell emeljük azon buzgó lelkű főuri családainkat s vezérembereinket, akik az értekezlet ügyei iránt a legnagyobb buzgóságot s érdeklődést tanusították, akik között legelső sorban kell megemlítnünk gróf Bethlen Pál világi elnökünket, gróf Bethlen Pálné gróf Bethlen Leopoldina, gróf Lázár Imréné, gróf Lázár Istvánné, öméltóságáikat, gróf Bethlen Istvánt, gróf Bethlen Istvánné öméltóságát, gróf Toldalagi László főgondnokot, gróf Toldalagi Lászlóné, Zeyk Eliz bárónőt, a Bethlen Kata-Egylet elnökét, özv. Knöpfler Elekné, Máriaffi Máriskó urnót, Szilassy Aladárt az orsz. közig. bíróság tanácselnökét és Szilassy Aladárné urnót, Lészay Ferenc főgondnokot, dr. Kovácsy Sándor budapesti egyh. főgondnokot, Szánthó Menyhért miniszteri tanácsost, dr. Koós Mihály min. titkárt, dr. Bernády György főgondnokot, Dósa Elek, Csontos Olivér, Deák Lajos egyházmegyei és kollegiumi gondnokokat stb, stb, akiknek érdeklődése, nemes gondja biztatásul szolgál a jövőre nézve is.

— Mely evangéliumi egyesületek és egyház-társadalmi intézmények képviseltették magukat egyházkerületi értekezletünkön? A magy. prot. irodalmi Társaság. A magy. orsz. belmissziói egyesület, s Kálvin szövetség. A Lorántffy Zsuzsánna ref. nőegylet. A Skot-misszió. A prot. országos Árvaegylet. A ker. Ifjúsági egyletek világszövetsége. A ker. Ifjúsági

egyletek magyarországi bizottsága. A budapesti ref. Ifjúsági egylet. A Bethánia egyesület. A Filadelfia diakonissza szövetség. A nagyenyedi prot. nőegylet. A deési konfirmáltak egyesülete. A k.-vásárhelyi konfirmáltak ifjak egyesülete. A felső-csernátoni „Bod Péter“ ifj. egyesület. A brassói prot. nőegylet. A marosvásárhelyi Bethlen Kata-egylet.

— Az Országos Evangéliumi Szövetség. Néhány hónappal ezelőtt Budapesten egy szűkebb értekezlet Országos Evangéliumi Szövetség alapítását határozta el. A szövetség létesítése dolgában az értekezlet elnöke, Degeföld József gróf most a következő felhívást bocsátotta ki: „Mindazokat a nagykoru magyar állampolgárokat és mindazokat az egyesületeket, a kik illetve, a melyek a magyar hazában az általános fölvilágosodás, nemzeti szabadelvű haladás, a lelkiismereti szabadság és a felekezetek közötti teljes jogegyenlőség ügyét szolgálni és előmozdítani kívánják, szeretettel föl hívom, hogy ez évi szeptember hónap 30-án délelőtt kilenc órakor Budapesten, később közzéteendő helyiségben megjelenni méltóztassanak, hogy a most említett magasztos célok tervszerű munkálását folytonosságban tartó Országos Evangéliumi Szövetség elapszabályát megállapíthassuk és a szövetséget ideiglenesen megalakíthassuk. A részvevők kívánók az ez év június hónap 9-iki szűkebb körű értekezlet által az ügyek előkészítésével megbízott alantirott ideiglenes elnökénél a név, lakóhely, utolsó posta, vármegye legközelebbi vasuti főlállóhely, pontos és olvasható megjelölésével ez évi szeptember hónap 10-ig jelentkezni méltóztassanak, hogy az esetleg megnyerendő kedvezményes jegyek idejében kézbesíthetők legyenek. A felekezeti közti helyzet súlyos voltára legyen szabad csak általánosságban utalnom s mindenkinek lelkiismeretéhez azt a rövid kérdést intézmem, hogy eljött-e már az időteljessége az általános fölvilágosodás, nemzeti szabadelvű haladás, lelkiismereti szabadság, felekezeti közötti teljes jogegyenlőség magasztos céljéért társadalmi uton is tervszerű, határozott cselekvés terére lépni? Vajha igenlő válasz jönne mindenfelől.“

A szeretet hatalma. Barde Eduárd a következő esetet beszéli el „Mártha és Mária“ című könyvében:

Angolországban történt. Késő este egy diakonissza ment az utcára, egy beteghez igyekezve. Egy utcagyerek elkezd kiabálni, gúnyos szavakkal illetve a nőt s végre követ hajít fel, mely homlokra találja. Kévéssel ezután egy suhancot visznek a kórházba, ki súlyosan megsebesült egy köszénaknában. Az ápoló diakonissza ráismer és különös gonddal ápolja. A gyulladás szemmel látható. Egy éjjele a beteg forró könyvekben tör ki s zokogva mondja: „Oh testvér, én vagyok az, aki téged egyszer kövel meghajítottalak.“ „Igen, régen tudom, vagy nem gondolod, hogy mindjárt rádösmertem?“ „Hogyan, te megismertél s mégis olyan gondosan ápolnál?“?! Durva rendreutasítás vagy egy arculütés vajjon jobban elismertették volna-e a fiuval hibáját? A szeretet nagy hatalom!

Ország-világ.

A király. Egészsége helyreállott s e hét folyamán itt időzött hazánkban. Előbb Budapesten volt s 15-én d. u. megérkezett Veszprémbe az ottani királygyakorlatokra. Az idei királygyakorlatok alkalmával két hadsereg áll egymással szemben. Az egyik áll a pozsonyi 5. és a budapesti 4. hadtestből. Az előbbinek parancsnoka Steininger tábornagy, hadtestparancsnok, az utóbbié pedig Brudermann lovassági főfelügyelő. A két hadtestből álló északi hadseregnek vezére Albori báró tábornagy, csapatfőfelügyelő.

A déli hadsereg áll a zágrábi hadtestből, Gerbe altábornagy hadtestparancsnok vezetése mellett, továbbá egy kombinált hadtestből, amelynek parancsnoka Pott altábornagy, a krakkói hadosztály parancsnoka. A két hadtestből álló déli hadsereg parancsnoka Fédler tábornagy, csapatfőfelügyelő.

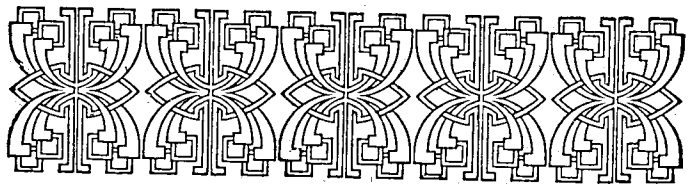
Protestáns riadók mindenfelé. A magyarországi protestantizmus válság előtt áll. Nehéz anyagi helyzete s belső elernyedése oda juttatták, hogy csak tétova tekintettel nézte a felette tornyosuló fellegeket, de azok viharai s villámai ellen már nem is védekezett. Nagyjainak életrekelő harsonái is nyom nélkül enyésztek el a lelkek felett egészen a legutóbbi időkig. Azonban a mit saját erőnkől el nem érhattünk, megértük a magyarországi katolikusok elfogult részének jóvoltából, azoknak segédelmével, akik ultramontán tendenciákkal telten, országos szervezkedést kezdtek minden más felekezet ellen, csak hogy *uralkodó államvallás jelleget* biztosíthassanak a pápizmus részére. Ez a szervezkedés kétségtelenül megteremtette a maga gyümölcsét. Ennek volt következménye, hogy elébb mi, erdélyi reformátusok s azután az ország többi részében levő protestánsok megkezdték a szervezkedő munkát.

Ebben a munkában hatalmas riadóval vonta magára az országos figyelmet *Zsilinszky Mihály* volt államtitkár, aki mint a bányai ág. hitv. evang. egyházkerület főfelügyelője a közgyűlést megnyitó beszédében erőteljes bírálatot mondott a hazai ultramontán törekvések ellen. Beszédének egyik megszívlelendő passzusa ez:

(Zsilinszky elébb történelmi alapon feltárja azt a töméntelen sok bajt, a minek Árpád korától kezdve a mai napig a római katolikus egyház hatalmi törekvései voltak az okozói.) „A protestánsoknak ezzel szemben elvi és törvényes álláspontra kell helyezkedniök. Tiltakozni kell az ellen, hogy a római pápa, mint hazánk határain kívül álló idegen hatalom, fennálló hazai törvényeinkkel ellenkező, polgártársaink békéjét felzavaró bullákat adhasson és hirdethessen ki Magyarországon. Ez az ország szabad és független ország, melynek fiai semmiféle külhatalomtól nem fogadhatnak el rendeleteket a magyar király és felelős kormányának engedelmé nélkül. Ezt nagyon jól tudja a vallás- és közoktatásügyi szakminiszter, de

nagyot hall, mikor a vallási törvényekre hívjuk fel figyelmét. A törvény, jog és igazság magaslatáról hangosabban kell követelnünk tőle, mint valaha, hogy az 1848. XX. t.-c.-et részrehajlás nélkül hajtsa végre úgy, ahogy azt az egykori nemzeti párt vezére hirdette. — Tanuljunk az ő vezérkarától; kövessük híres jelszavukat, hogy: legyen vége a szónokló és kolduló protestantizmusnak, következék már egyszer a tettek protestantizmusa.“

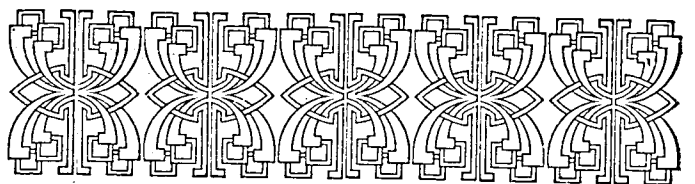
— **Az országos katolikus nagygyűlés.** Folyó hó 13-án vette kezdetét a magyar katolikusok három napra terjedő nyolcadik nagy gyűlése. A városligeti iparcsarnok hatalmas kupolahelyisége és a hozzácsatlakozó négy szárny alig volt képes befogadni a megjelent katolikus közönséget. Több, mint 15,000 ember vett részt a nagygyűlés megnyitására s a nagygyűlést követő felvonuláson még ennél is többen vettek részt. Ez is mutatja a magyar katolikusok szervezettségét. Jelenvoltak főpapjaik, főuraik, hogy bizonyítsák egyetértésüket. Igen érdekes mozzanata volt a gyűlésnek gróf *Majláth József* elnöki megnyitója, a melyben védekezni próbált a *Zsilinszky Mihály* bányakerületi főfelügyelő beszédének hatása ellen is, de sikertelenül. Jól teszik olvasóink, ha figyelemmel kísérik e gyűlést s levonják annak tanulságait.

Fizessünk

elő a

„Vasárnap”-ra.

Agrár Takarékpénztár R-t.

Maros-Vásárhelyt.

Fiók-intézetek:

Csikszereda, Gyergyószentmiklós, Marosludas,
Marosujvár, Nyárádszereda, Parajd, Sepsisztgyörgy, Székelykeresztur, Székelyudvarhely.

Befizetett alaptőke: 1500.000 korona

Takarékbetétek: 8 millió korona.

A takarékossgot a lakosság minden rétegében előmozdítandó, amerikai módon **házi takarékperselyeket** izléses, csinos kivitelben, zárva, kulcsok nélkül **ingyen** bocsátunk feleink rendelkezésére, a melyek által még a legkisebb összegek is könnyű módon megtakaríthatók. Ezen házi takarékperselyeknek azon nagy előnyük van, hogy azokból pénzt a mi közbejöttünk nélkül kivenni nem lehet és így a fél annak a kísértésnek, hogy a megtakarított pénzt esetleg céltalanul elköltsé, könnyen ellentállhat.

Ha legalább egy korona a perselyben összegyűl, sziveskedjék intézetünkhöz fáradni, a mikor a megtakarított összeget a perselyből a t. cím jelenlétében kivesszük és a betéti könyvecskéjébe javára írjuk.

A perselyt zárva, kulcsok nélkül visszaadjuk és a pénzügyítés újból kezdődik.

Agrár Takarékpénztár r. t.
M.-Vásárhely

Nyomdai munkák

a leggyorsabban és
legszebb kivitelben
o o készülnek o o

Adi Árpád

Kossuth-nyomdájában

Maros-Vásárhely
Széchenyi-tér 7. sz.

Tisztasága **30.000** koronával szavatoltatik.

A konyhában és házban

mindent, ami egyáltalában mosható és tisztítható, csakis

Schicht szarvasszappanával

tisztítsunk. Eszappan évtizedeken át folytatott beható és lelkiismeretes tanulmányozásnak eredménye. Mosóereje rendkívüli, szavatolt tiszta és ment minden káros keveréktől. Gond nélkül használható tehát minden tisztítási célra, még ott is, hol közönséges szappan felmondja a szolgálatot vagy különös gondosság szükségeltetik.

